

УДК 330.34

Кінаш І. П.,

*д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту і адміністрування,
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ*

Савчук Л. М.,

*асистент, кафедра соціальної медицини, економіки охорони здоров'я
та медичного правознавства,
Івано-Франківський національний медичний університет, м. Івано-Франківськ*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Стаття містить аналіз актуальних проблем сфери охорони здоров'я України. Досліджено, що сучасний етап розвитку характеризується зменшенням кількості населення і зростанням показників його захворюваності. Проаналізовано показник уперше зареєстрованих випадків захворювань серед дорослих та дітей. З'ясовано класи хвороб та територіальні відмінності захворюваності. Виявлено наступні тенденції: зростання кількості новонароджених зі спадковою патологією; розпад тілесних, психічних, енергетичних потенціалів у дітей. Акцентовано увагу на загрозу населенню від ВІЛ інфікованих, хворих на СНІД та туберкульоз. Запропоновано першочергові заходи, направлені на зміцнення здоров'я.

Ключові слова: стан здоров'я населення, показники захворюваності, ВІЛ-інфекція, туберкульоз, заклади охорони здоров'я, центри профілактики.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СФЕРЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ УКРАИНЫ

Кинаш И. П., Савчук Л. М.

Статья содержит анализ актуальных проблем сферы здравоохранения Украины. Доказано, что современный этап развития характеризуется уменьшением количества населения и ростом показателей его заболеваемости. Проанализирован показатель впервые зарегистрированных случаев заболеваний среди взрослых и детей. Выяснено классы болезней и территориальные различия заболеваемости. Выявлены следующие тенденции: рост количества новорожденных с наследственной патологией; распад телесных, психических, энергетических потенциалов у детей. Акцентировано внимание на угрозу населению от ВИЧ инфицированных, больных СПИДОМ и туберкулезом. Предложены первоочередные меры, направленные на укрепление здоровья.

Ключевые слова: состояние здоровья населения, показатели заболеваемости, ВИЧ-инфекция, туберкулез, учреждения здравоохранения, центр профилактики.

ACTUAL PROBLEMS IN THE SPHERE OF HEALTH OF UKRAINE

Kinash I., Savchuk L.

The article includes analysis of topical problems in the sphere of healthcare of Ukraine. It was found that the health status of the population is at a very low level. It is proved that the current stage of development is characterized by population decline and increase in its incidence. We analyzed the rate of newly registered cases among adults and children. The classes of diseases and regional differences in the incidence were clarified. Revealed the following trends: growth in the number of newborns with genetic disorders; the decay of bodily, mental, energy potentials in children. The analysis showed that the incidence of asthma is higher in areas where adverse ecological environment is where the less available medical care. The attention was focused on the threat to the population, caused by the presence of HIV infected, AIDS patients and tuberculosis patients. A big social problem in Ukraine the prevalence of HIV among the population aged 15-49 years. It was found that this rate is the highest in Europe and the CIS. It was found that the rates of infection are rising with the decline in living standards of the population. Immediate measures aimed at improving the health was proposed.

Keywords: the health status of the population, indicators of incidence, HIV, tuberculosis, health institutions, the center for the prevention.

Постановка проблеми Найвищою цінністю демократичної правової держави є людина, її життя та здоров'я. У документах Всесвітньої організації охорони здоров'я – здоров'я характеризують як стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя і наголошується, що володіння найвищим досягнутим рівнем здоров'я є одним із основних прав кожної людини. Від стану здоров'я та фізичного розвитку залежить можливість участі людини у певних видах трудової діяльності, її продуктивність праці.

Аналіз останніх досягнень та публікацій Проблемам сфери охорони здоров'я в Україні присвячено чимало праць науковців, серед них – Д. Дячук, Л. Підгорна [4], В. Князевич, Я. Радиш, Н. Васюк [2], В. Куценко [3], Т. Носулич [6], Н. Кризіна, В. Лехан, Г. Слабкий, М. Шевченко [5] та ін. Водночас, незважаючи на значне коло досліджень вчених, можна стверджувати, що поки що не запропоновано дієвого механізму запобігання та нейтралізації реальних та потенційних загроз здоров'ю населення. Серед останніх – хвороби, що зумовлюють зниження показників здоров'я.

Мета статті. Дан аналіз стану здоров'я населення держави та виявити основні проблеми.

Основні результати дослідження. В Україні стан здоров'я населення знаходиться на дуже низькому рівні. Лише 24 % громадян, за власним визначенням, є фактично здоровими. Підтвердженням цього є високі показники захворюваності. Так, якщо у 1990 р. уперше зареєстрованих випадків захворювань становили 32,2 млн., 2005 р. – 32,9 млн., то вже у 2013 р. – 31,0 млн. [1]. І це при тому, що кількість населення в Україні за цей період зменшилась

майже на 5 млн. Іншими словами, характерною ознакою сьогодення, є з одного боку, зменшення кількості населення, а з іншого – зростання показників його захворюваності. Високі темпи зростання характерні і для показника в розрахунку на 100 тис. населення (рис.1).

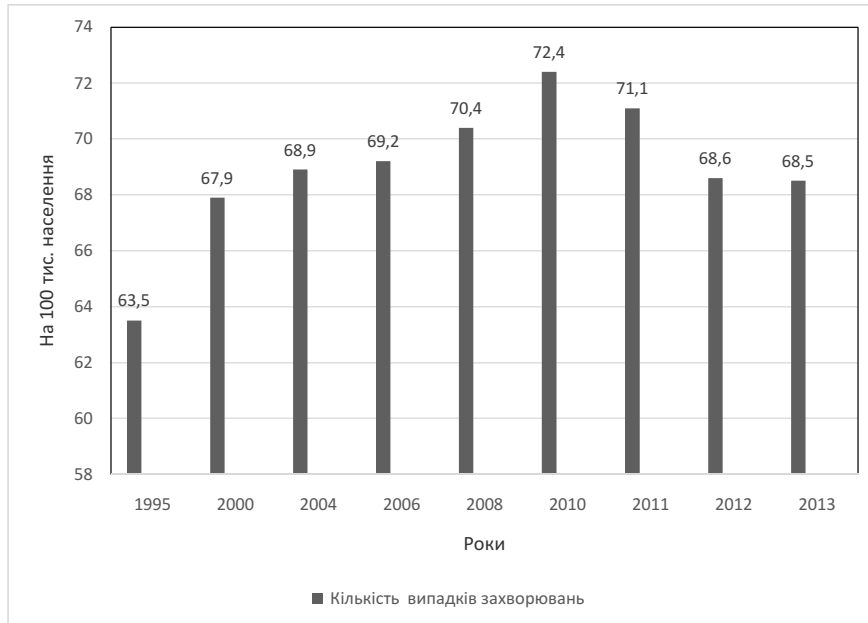

Рис. 1. Динаміка кількості уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 тис. населення

Джерело: [1].

Викликає тривогу висока захворюваність дітей віком від 0-17 років. Так, якщо у 2005 р. за показником уперше зареєстрованих випадків захворювань на 100 тис. осіб дітей аналогічного віку їх кількість склала 12,7 млн., то вже у 2013 р. 13,9 млн. Серед цієї категорії поширеним є класи хвороб органів дихання. Для порівняння зазначимо, що якщо в цілому на 100 тис. населення ці захворювання становили у 2013 р. 29337, то серед дітей зазначеної вище категорії - 91981, тобто більше, ніж втричі. Нині різко зростає кількість новонароджених зі спадковою патологією. За час навчання у школі кількість здорових дітей зменшується в 4-5 разів. Лише 6-8 % випускників середньої школи можуть вважати себе здоровими, 50 % мають морфофункціональну патологію, 42 % - хронічні захворювання. Кількість низькорослих у молодому поколінні виросла останнім часом у 29 разів [4]. Спеціалісти вважають, що в Україні прогресує захворюваність від покоління до покоління. Тобто спостерігається тенденція дегенерації, розпад тілесних, психічних, енергетичних потенціалів.

В Україні спостерігаються територіальні відмінності захворюваності. Наприклад, серед дорослих віком 18 років і старші новоутворення із кожних 100 тис. населення відповідного віку в Києві у 2014 році становило 1379, у Дніпропетровській області – 1644, у Чернівецькій – 721, Тернопільській області – 638 при середньоукраїнському показнику 956. Хвороби нервової системи в Київській області – 575, Чернігівській – 354, Запорізькій – 236, Закарпатській – 288 на 100 тис. населення.

Матеріали досліджень свідчать, що захворюваність дітей вища у областях, де несприятливим є екологічне середовище, де менш доступна медична допомога. Так, серед дітей від народження до 14 років середній показник захворюваності по Україні складає 130 дітей на 100 тис. населення. Найвищим цей показник є у Черкаській – 161, Київській та Івано-Франківській – 160, Запорізькій – 146 випадків [1].

Великою загрозою для населення держави є ВІЛ-інфекція. Серед ВІЛ-інфікованих в Україні нині особи віком 15-49 років становлять 73,3 %. Слід зазначити, що дослідження цієї патології в Україні розпочалися у 1987 р. До 1995 р. епідемія характеризувалася одиничними випадками інфікування переважно серед іноземних громадян. У подальшому серед ВІЛ-інфікованих майже половину становили громадяни України, серед яких більше 55 % - чоловіки. За даними експертів ВООЗ Україна за темпами поширення ВІЛ серед жителів віком 15-49 років має найвищий показник інфікування в Європі та країнах СНД. Нині це велика соціальна проблема. Кількість ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД в Україні зростає швидкими темпами (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка кількості ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД в Україні

Джерело: [1].

Поширенню ВІЛ-інфекції в Україні сприяють: ін'єкційне вживання наркотиків та небезпечна статева поведінка. Так, за даними Українського центру профілактики і боротьби зі СНІДом, серед ВІЛ-інфікованих майже дві третини становлять споживачі наркотиків [8]. За даними досліджень половина ВІЛ-інфікованих помирає впродовж перших 19 років. Економічні наслідки для економіки країни є вкрай негативними: невиходи на роботу, плінність кадрів, недостатня кваліфікація кадрів та ін.

З метою зменшення рівня захворюваності на ВІЛ/СНІД в Україні сформовано систему протидії поширення цих недуг, зокрема крім Українського центру профілактики і боротьби зі СНІДом, створено регіональні центри СНІДу. Так, у Києві відкрито новий центр інтегрованої допомоги ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД. Він включає кабінет лікаря інфекціоніста, кабінет соціального супроводу, кабінет "Довіра". У результаті діяльності на основі такого підходу значно підвищено рівень виявлення ВІЛ-інфекції у столиці, а також спонукала більшу кількість людей пройти обстеження та отримати консультацію [8].

Не менш гострою в Україні є проблема захворюваності на туберкульоз. Якщо у 2010 р., кількість хворих на активний туберкульоз на 100 тис. населення склав 68,5, то вже на початок 2014 р. - 105,2. Тут теж спостерігається територіальні відмінності захворюваності. У Херсонській області даний показник складає 144,3; Луганській - 134,7; Миколаївській - 130,7. Найменшим цей показник є в Івано-Франківській та Хмельницькій областях. Зростанню захворюваності на туберкульоз сприяє вимушена міграція, масові переміщення людей, спричинені війною, конфліктами чи стихійним лихом. Практика свідчить, що темпи захворюваності на туберкульоз зростають зі зниженням життєвого рівня населення. Поширенню такої хвороби сприяє:

- тіснота, духота, вогкість, скупчення населення, що характерно для життя незаможних верств, які збільшують ймовірність первинного зараження;
- паління, алкоголізм, стрес та інші свідчення соціальної невлаштованості, що знижують опірність організму;
- неспроможність незаможних верств населення придбати необхідні для лікування протитуберкульозні препарати.

Висновки. Таким чином, в Україні спостерігається висока захворюваність населення. Першочерговими заходами в сфері охорони здоров'я повинно стати: формування нової державної політики у сфері охорони здоров'я; оцінка можливих наслідків сьогоденної економічної та соціальної політики, їх вплив на стан народонаселення. На зміцнення здоров'я має бути спрямована діяльність не лише закладів охорони здоров'я, а і сфери фармації, сервісні послуги в медичній сфері, медична допомога, обсяг і якість медичних послуг. Оскільки фізично і психічно здорові люди мають більше можливостей для самовдосконалення, для роботи на користь своєї вітчизни, для народження здорових дітей, що в перспективі створить міцний фундамент для розбудови національної економіки. Перспективи подальших досліджень повинні бути

спрямовані на пошук дієвого механізму запобігання та нейтралізації реальних та потенційних загроз здоров'ю населення країни.

1. Заклади охорони здоров'я та захворюваності населення України у 2014 році: [стат. бюл.]. - К.: Держ. ком. стат. України, 2015.
2. Князевич В. М. Державна політика України в галузі охорони здоров'я як організаційно-нормативна система владних дій та управлінських рішень / В. М. Князевич, Я. Ф. Радиш, Н. О. Васюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 7.
3. Кризина Н. П. Характеристика мережі закладів охорони здоров'я та основні показники її діяльності / Н. П. Кризина, Д. Д. Дячук, Л. М. Підгорна // Щорічна доповідь про результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2010 рік: [монографія] / за ред. О. В. Аніщенко. – К., 2011.
4. Куценко В. І. Соціальна безпека в контексті сталого розвитку / Куценко В. І., Удовиченко В. П. – Чернігів: Видавець Лозовий В. М., 2010.
5. Лехан В. М. Система управління первинною медико-санітарною допомогою на рівні сільського району / В. М. Лехан [та ін.] // Нововведення. – 2011. – № 34-35.
6. Носулич Т. М. Наукові підходи до висчення системи охорони здоров'я з позиції сталого розвитку / Т. М. Носулич // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4.
7. Радиш Я. Діяльність закладів охорони здоров'я в контексті реформування державного управління галуззю / Я. Радиш // Науково-інформаційний вісник з державного управління. – 2014. – № 2.
8. Український центр профілактики та боротьби зі СНІДом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dssz.gov.ua/index.php/vzaemodiya-z-partnerami/spivpracya-z-instituciyamy/centr-z-profilaktyky>